

A kombinált konyhai gépekhez, a darálókhoz mindig alkalmazni kell az eszköz saját töltőberendezését vagy a rendszeresített tömőfát. A gépek adagolójába soha sem szabad kézzel benyúlni! Ugyanígy tilos a kenyérszeletelő gépbe a védőburkolatot megkerülve belenyúlni a levágott kenyérszeletekért.

2. Tájékoztató a polgári alkalmazottak 1985. évi baleseti helyzetéről

A tájékoztató a polgári alkalmazottak üzemi baleseteinek adatait összegzi az 1986. március 31-ig beérkezett II. sz. Adatlapok alapján, valamint tartalmazza a Honvédelmi Minisztérium felügyeleti irányítása alá tartozó vállalatok és gazdaságok dolgozói baleseti helyzetének főbb jellemzőit is.

I.

A baleseti helyzet általános jellemzői

1. 1985-ben 402 üzemi baleset következtében 4033 polgári alkalmazott sérült meg, akik összesen 9321 napra estek ki a munkából. Két személy egyidejű sérülése egy alkalommal fordult elő.

Az üzemi balesetek közül 101 munkába menet, illetve onnan jövet közben történt, ezekkel az úgynevezett „úti balesetekkel” kapcsolatos megállapításokat a jelentés külön pontban ismerteti.

2. A *polgári alkalmazottak* baleseti helyzetének főbb adatait a következő táblázat tartalmazza:

Év	Sérülések száma	Kiesett napok száma	Egy sérültre jutó kiesett napok száma
1984	310	7892	25,5
1985	302	5791	19,2
1984. év %-ában	97,4	73,4	75,3

A megelőző évhez képest a baleseti sérülések száma kismértékben, a kiesett munkanapok száma és a sérülések súlyossági mutatója egyenyedével csökkent.

A sérülések súlyosság szerinti megoszlását a következő táblázat mutatja:

Év	Halálos	Csonkulásos	Súlyos*	Könnyű	Összesen
1984	-	3	238	69	310
1985	-	6	232	64	302
1984. év %-ában	-	200,0	97,5	92,8	97,4

* Súlyos a sérülés, ha a kiesett napok száma meghaladja a nyolc napot.

A csontkulásos balesetek bekövetkezésének a hasonló esetek megelőzésére általánosan is hasznosítható tanulságai a következők:

- az MN Lenkey János Honvéd Kollégium, Eger állományaiba tartozó Bíró Sándor kpa. kombinált gyalugépen lécet gyalult. Munka közben keze a gyalukéshez ért és a jobb kéz mutatóujja olyan súlyosan roncslódott, hogy annak első percét amputálni kellett. A sérült a rendelkezésére álló védőberendezést nem használta;

- az MN Kiképzési Eszkögyártó Üzem, Esztergom-Kertváros állományaiba tartozó Nöbel Gábor pa. betanított munkás ládakészítéshez deszkát gyalult. Munka közben keze az anyagról lecsúszott, és a késhez ért, ami bal keze III. ujjának első percét levágta. A gépen nem volt védőberendezés;

- az MN 4913, Recsk állományaiba tartozó Zám Ernő pa. körfűrészgéppel faanyag darabolását végezte. Munka közben kezéből az anyag kivágódott, keze pedig a körfűrészártárcsához ért, amely a bal kéz V. ujjának első két percét levágta. A baleset szintén a védőberendezés hiányának a következménye;

- az MN 7576, Táborfalva állományaiba tartozó Harazin Péter pa. a gyalugép javítás utáni kipróbálását végezte. Munka közben bal keze a késhez ért és mutatóujjának körömperce csontlódott. A sérült a rövid anyag gyalulásához nem használt segédeszközt;

- az MN Központi Katonai Kórház Budapest állományaiba tartozó Kónya János kpa. egy kábel végén levő saru furatát bővítette felfúrással. A lágy anyagban a fűrő megakadt, azt megforgatta és így a fűrőfejre felcsavarodó kábel a sérült bal hüvelykujját összeroncsolta. A dolgozó a munkadarabot nem rögzítette, hanem egy kombináltfogó segítségével szabálytalanul kezében tartva kísérte meg a fúrást elvégezni;

- a ZMKA Budapest állományaiba tartozó Viczek Sándor pa. konyhai kisegítő, káposztát szeletelt géppel. A gép szélére odakészített káposzta a rázkódástól legurult és a sérült könyökét olyan erővel lökte meg, hogy keze emiatt a forgó késhez ért és az az ujjából egy darabot levágott. A dolgozó nem használt a szeleteléshez tömőfát.

II.

A baleseti helyzet részletes elemzése

3. A polgári alkalmazottak baleseti sérülései a következő főbb tevékenységi területekhez kapcsolódnak:

- munka	208 sérülés	68,9%
- közlekedés	20 sérülés	6,6%
- sport	30 sérülés	9,9%
- egyéb	44 sérülés	14,6%
	<hr/>	
	Összesen 302 sérülés	100,0%

A balesetek tevékenységi területek szerinti megoszlása az 1984. évihez hasonlóan alakult, de a feladatvégzéshez közvetlenül nem kapcsolódó, egyéb üzemi balesetek száma emelkedett.

a) A munkabalesetek száma csökkent, megoszlásuk tevékenységi körönként a következő:

	1985	1984
- javítás, karbantartás	66	48
- szállítás, tárolás, rakodás	40	70
- építő tevékenység	7	6
- konyhai munka	41	52
- egyéb munka	54	50
összesen:	208	226

A *javítás, karbantartás* során bekövetkezett balesetek száma jelentősen, az előző évinek mintegy másfélszeresére nőtt. A sérülések nagy része a gépjármű-telephelyeken, javítóműhelyekben, az elhelyezési műhelyekben, illetve a meghibásodott épületgépészeti eszközök javítási helyén történt. A balesetek jórészt a figyelmetlen, gyakorlatlan munkavégzés, a biztonsági rendszabályok megszegése miatt, továbbá az egyéni védőberendezések hiánya vagy használatuk elmulasztása következtében fordultak elő. Több baleset történt hegesztés során a forró anyag figyelmetlen megfogása, illetve a lepattanó salak okozta égés, vagy szemsérülés következtében. Gyakoriak az épületkarbantartással, az üvegezéssel, a víz- és fűtészerezéssel kapcsolatos balesetek is.

Néhány jellemző baleseti okot tartalmaznak a következő példák:

- az MN 1086 Cegléd állományaiba tartozó Támadi Ferenc kpa. agregátorjavítás közben az ékszíjat kézzel hajtotta. Eközben társa az indítókapcsoló javítása során a gépet beindította, aminek következtében a sérült két ujjja eltört és más sérülést is szenvedett. A balesetet a foglalkozási szabályok súlyos megszegése, a feladatvégzés összhangjának hiánya és a felügyelet lazasága okozta;

- az MN 6379 Izsák állományaiba tartozó Vida Jenő kpa. esztergályos, munka közben megérintette az esztergagép forgó tokmányát, ezért jobb keze mutatóujjáról levált a köröm. A balesetet a forgó tokmány burkolatának hiánya okozta;

- az MN Műszaki Technikai Ellátó Központ Budapest állományaiba tartozó Prán László pa. lakatos, hegesztés közben a varratról verte le a salakot, és közben egy darab a szemébe pattant. A sérült nem használta az előírt kivitelű hegesztőpajzsot.

A megelőző évhez képest mintegy négyszeresére nőtt a faipari gépekkel bekövetkezett balesetek száma. A csonkulásos baleseteken túl még további 11 sérülés történt faipari gép szabálytalan, figyelmetlen használata közben főként a védőberendezés hiánya, vagy alkalmazásuk mellőzése miatt.

A *szállítás, tárolás, rakodás* során megsérültek száma a felére csökkent. A balesetek jelentős része az elhelyezési anyagok, az élelmiszerek kézi anyagmozgatása, a gépjárműre fel-, illetve onnan lerakodás közben történt. A legtöbb sérülés az anyagok lezuhanása, dőlése következtében előforduló kéz-, illetve lábsérülés, de számos baleset a munka közbeni elbotlás, elcsúszás következménye. Előfordult néhány esetben a konténer helytelen használatával, illetve a targoncák szabálytalan üzemeltetésével kapcsolatos baleset is.

Néhány jellegzetes rakodási balesetet mutatnak a következő példák:

- az MN Ruházati Szolgáltató Üzem Budapest állományaiba tartozó Varga Imre pa. dobozott cipők rakodása közben felállt az állványra, amely hibás volt és a súlya alatt eltört. A dolgozó olyan súlyos térsérülést szenvedett, hogy 32 napig volt betegállományban;

- az MN Páncélos és Gépjárműtechnikai Ellátó Központ Budapest állományaiba tartozó Nyerges Józsefné pa. a hk. ezred készlet-konténer ajtaját kinyitotta, aminek következtében a benne tárolt tengelykapcsoló lamellaköteg a lábára dőlt és a lábujját eltörte. A baleset a helytelen rakodás következménye volt;

- az MN 2992 Kaposvár állományaiba tartozó Illés Csaba pa. társaival kazántagot emelt le tehergépkocsiról. A teher fordítása közben a sérült keze a kazántag és a gépjármű rakodófelülete közé szorult;

- az MN 1932 Karcag állományaiba tartozó Mészáros Ferenc pa. társával az épület padlásáról íróasztalt szállított le. Az egyik lépcsőfokon megcsúszott és jobb bokája kibi-saklott. Kétoldalt inszalagzúzódás miatt 41 napig volt munkaképtelen.

Az *építőtevékenység* során bekövetkezett balesetek száma ez évben sem emelkedett jelentősen, a sérülések súlyossága azonban az átlagot meghaladja. Három zuhanásos baleset történt. A sérülések alkalmatlan eszköz, szerszám használata, illetve szabálytalan, figyelmetlen munkavégzés következtében fordultak elő. *Igy például:*

- az MN Központi Üzemanyag Raktár Ócsa állományaiba tartozó Nyerges Pál kpa. épület tetőszerkezetének bontását végezte. Munka közben a hullámpalára támaszkodott, ami beszakadt alatta. A sérült a tetőről lezuhant és agyrázkódás miatt 35 napig volt munkaképtelen.

A *konyhai munkavégzés* közben bekövetkezett balesetek száma jelentősen csökkent. A sérülések fele a vizes, zsiros konyha-, illetve az éttermek kövén történő elcsúszás következménye. Néhány baleset forrázás, illetve a forró mosogatóvízben szétpattanó konyhai edények által okozott szúrás-vágás következtében történt. A kapkodó, figyelmetlen munkavégzés miatt 6 dolgozó vágta el a kezét késsel, illetve a felnyitott konzervdobozzal egy alkalommal pedig a kenyérszeletelőgép szabálytalan üzemeltetése miatt történt ujsérülés. *Néhány példa a gyakoribb konyhai balesetekre:*

- az MN 2. sz. Üdülő Mátraháza állományaiba tartozó Bagi Sándorné, munkatársa által előkészített mosószeres vízben, mosogatáshoz kezdett, eközben egy éles késbe nyúlt, amit munkatársa elmosás céljából tett a mosogató edénybe;

- az MN Killián György Repülő Műszaki Főiskola állományaiba tartozó Kovács József pa. hentes húscsontozás közben, - mivel a lánc-védőkesztyűt nem használta - bal kezének I. ujját megvágta és emiatt 12 napig munkaképtelen volt ;

- az MN 6336 Kecskemét állományaiba tartozó Szilágyi Jánosné pa. konyhai kiségitő munkavégzés közben a konyha vizes kövén megcsúszott és elesett. Esés közben bal kezét a mosogató széléhez ütötte és ennek következtében alkarja eltört.

b) A közlekedési balesetek száma csökkent, megoszlásuk eszköz szerint a következő:

	1985	1984
- gépjármű-közlekedés	18	16
- motorkerékpár, kerékpár	1	2
- tömegközlekedési eszköz	-	2
- gyalogos közlekedés	1	4
összesen:	20	24

Kismértékben tovább emelkedett a gépjármű-közlekedési balesetek száma, ezen belül még mindig gyakoriak a gyorsajtás és az elsőbbségadás elmulasztása miatt előforduló súlyosabb balesetek. Ez évben 3 alkalommal történt ütközés és két alkalommal gépjármű-felborulás a szabályok durva megszegése következtében. Többen ki- és beszállás közben, részben elcsúszás, elesés, gödörbe lépés, részben pedig járműajtó becsapódása következtében szenvedtek láb-, illetve kézsérülést. Egy sérültnek a tehergépjármű rögzítetlen ülőpadja zuhant a sarkára a kocszi rázkódása folytán.

A kerékpár-, illetve a gyalogos baleset a jeges úton történő óvatlan haladás miatt fordult elő. *Néhány példa a súlyosabb közlekedési balesetekre:*

- az MN Textiltisztító és Javító Üzem kalocsai üzemegységének állományaiba tartozó Szeile Józsefné, Romsics János pa. által vezetett gépjárművel Kalocsa irányába haladt, amikor egy kanyarban a gépkocsi megcsúszott, és a menetirány szerinti bal oldalon árokba borult, ennek következtében Szeile Józsefné súlyosan megsérült;

- az MN Gépkocsiszín Budapest állományaiba tartozó Juhász József pa. a HA-40-03 frsz. gépjárművel haladva nem adta meg az elsőbbséget a BU-04-61 frsz. BKV autóbusznak és a két gépjármű összeütközött. Juhász Józsefet fejsérüléssel kórházba szállították.

c) A sportbalesetek száma nem változott. A bekövetkezett 30 sportbaleset a következőképpen oszlik meg:

	1985	1984
- labdarúgás	14	17
- atlétika	3	1
- egyéb sport	13	12

A labdarúgás során bekövetkezett balesetek többsége továbbra is a durva, az életkornak nem megfelelő játék, illetve a bemelegítés hiányának a következménye. Jellemző, hogy a sérültek nagy része labda nélküli játék során, elesés, elbotlás, összefutás következtében szenvedte el sérülését. Kismértékben nőtt az egyéb sportágak során elszenvedett balesetek száma, ami a kötelező sportfoglalkozáson a futballon kívüli egyéb sportolási formák terjedésével függ össze.

d) Az egyéb tevékenységekkel összefüggő balesetek száma jelentős mértékben növekedett. A balesetek döntő többsége továbbra is az objektum területén a havas, jeges, illetve a rossz minőségű utakon, a hibás lépcsőkön, valamint a vizes helyiségekben történő elcsúszás, elbotlás miatt következett be. Néhány égési sérülés fürdés vagy figyelmetlen kávéfőzés közben fordult elő. Kettő rosszulletet követő elesés miatt szenvedtek balesetet.

4. A sérültek megoszlása a sérülés súlyossága és a sérültek szervezeti hovatartozása szerint a következő:

A katonai szervezet (alárendeltekkel együtt)	A sérülés súlyossága			Összesen		1984. év %-ában
	csonkulásos	súlyos	könnyű	1985	1984	
Csapatok:						
MN 5232	-	35	12	47	51	92,2
MN 6639	-	10	2	12	13	92,3
MN LÉREP-ség	-	24	4	28	30	93,3
MN HÁVA	-	4	1	5	7	71,4
HM-szervek:						
MNVK	1	20	5	25	50	52,0
MN Kik. Főf.-ség	2	24	4	30	27	111,1
MNHF-ség	1	45	8	54	58	93,1
MN FVSZF-ség	2	26	9	37	35	105,7
MN PCGTSZF-ség	-	10	5	15	5	300,0
MN BFF-ség	-	24	3	27	22	122,7
Többi HM-szerv	-	17	4	21	12	175,0

A csapatoknál az üzemi balesetek száma hozzávetőleg az összes baleset csökkenésének arányában csökkent, néhány HM-szerv alárendeltjeinél csekély mértékű növekedés tapasztalható. A balesetek mintegy fele három katonai szervezetnél, illetve alárendeltjeinél (MNHF-ség, MN 5232, MN FVSZF-ség) következett be. Jelentős javulás tapasztalható az MNVK alárendeltjeinél, ahol a balesetek száma a felére csökkent.

5. A HM felügyelete alá tartozó vállalatok és gazdaságok polgári dolgozóinak baleseti helyzetét a következő táblázat szemlélteti:

Megnevezés	Balesetek száma	Kiesett munkanap	Sérülés 1000 fő	Kiesett	Kiesett
				munkanap 1000 fő	munkanap sérülés
MN Gödöllői Gépgyár	23	540	17,9	421	23,5
MN ÉKV	40	735	26,2	482	18,4
MN Gazdaságok	71	2248	32,5	955	31,7
Összesen	134	3523	26,0	983	26,3
1984. év %-ában	110,7	93,0	92,9	78,0	84,3

A vállalatok és gazdaságok polgári dolgozóinak baleseti helyzete kismértékű változást mutat a megelőző évhez képest. A balesetek száma ugyan emelkedett, de a kiesett napok száma csökkent. Ennek következtében javult a balesetek súlyossági mutatója. Halálos baleset nem volt, míg csonkulásos baleset egy fordult elő.

A balesetet kiváltó okok közt továbbra is a figyelmetlenség és a foglalkozási szabályszegés tartja vezető helyét. Jelentős az elcsúszásból, elesésből származó, továbbá az anyagmozgatáshoz és gépi kiszolgáláshoz kapcsolódó balesetek száma. Több területen még nem kiemelkedő a munkahelyi fegyelem, a vezetők egy része elnéző a figyelmetlenkedőkkel szemben.

A sérült testrészek között továbbra is a kézsérülések a leggyakoribbak, főként a védőeszközök mellőzése miatt. Ugyanakkor öröndetes, hogy a dolgozók egyre nagyobb többsége érti meg a védőeszközök használatának szükségességét. Továbbra is gond, hogy a védőeszközök minőségében még mindig nem tapasztalható a kívánt javulás.

A HM felügyelete alá tartozó vállalatok és gazdaságok baleseti helyzete a sérülések gyakoriságát tekintve kedvezőbb, súlyosságukat tekintve az ÉKV kivételével viszont kedvezőtlenebb a népgazdaság hasonló ágazataihoz képest.

6. A polgári alkalmazottak úti baleseteinek főbb adatait a következő táblázat tartalmazza:

Év	Sérülések száma	Kiesett napok száma	Egy sérülltre jutó kiesett napok száma
1984	80	2071	25,9
1985	101	3492	34,6
1984. év %ában	126,3	168,9	133,7

A balesetek száma, az évek óta tartó növekedés mértékéhez viszonyítva is, kiugróan emelkedett. Ugyancsak nőtt a balesetek súlyossági mutatója is: az egy sérülésre jutó kiesett napok száma csaknem kétszerese az üzemi balesetek súlyossági mutatójának.

A sérülések súlyosságát a következő adatok jellemzik:

Év	Halálos	Csonkulásos	Súlyos	Könnyű	Összesen
1984	1	-	62	17	80
1985	-	-	90	11	101

Az úti balesetek megoszlása eszköz szerint a következő:

- gépjármű-közlekedés	9, előző évben 7
- motorkerékpár, kerékpár	18, előző évben 13
- tömegközlekedési eszköz	12, előző évben 25
- gyalogos közlekedés	<u>62, előző évben 35</u>
összesen:	101, előző évben 80

Az úti balesetek nagyobb része gyalogos közlekedés során, figyelmetlenség, sietség következtében jórészt a takarítatlan havas, jeges, illetve az elhanyagolt állapotú utakon következett be. Hasonló okkal indokolható a kerékpár-balesetek számának jelentős növekedése is. A sietségre utal az is, hogy a balesetek 2/3 része (67 sérülés) munkába menet közben fordult elő.

III.

Következtetések, feladatok

7. A néphadsereg polgári dolgozóinak baleseti helyzete az előző évhez képest javult, a balesetek száma kismértékben, súlyosságuk pedig jelentősebben csökkent.

A baleseti helyzet csekély javulása ellenére sem kielégítő a fejlődés a közvetlen munkahelyi vezetők szemléletének alakításában, ebből eredően egy részük továbbra sem fordít kellő figyelmet a munkavédelmi előírások betartásának ellenőrzésére, a rend és a fegyelem, a helyes munkahelyi magatartás megkövetelésére. Különösen szembeötlő ez az egyes veszélyesebb munkakörökben, (így például a faipari gépek kezelése során) az egyéni védőeszközök mellőzésének megtűrése esetében. Másfelől a dolgozók közt sem mindenütt szilárdult meg kellően a saját és társaik testi épségéért, egészségéért érzett felelősségtudat.

A polgári alkalmazottak baleseti helyzetének javítására – a néphadsereg 1985. évi baleseti helyzetéről szóló összefoglaló jelentésben a személyi állomány testi épsége, egészsége védelmének javítására miniszter elvtárs által jóváhagyott főbb tennivalókkal összhangban – a következő alapvető feladatokat kell elvégezni:

- tovább kell javítani a munkavédelmi oktatást, hangsúlyt helyezve a szak- és eseti feladatokhoz kapcsolódó szabályok, előírások ismertetésére, valamint azok ismeretének ellenőrzésére;

- jobban kell felhasználni a munkavédelmi propaganda adta lehetőségeket a dolgozók felelősségtudatának növelésére. Ennek részeként a munkavédelmi filmek felhasználásával, a balesetek tanulságainak, következményeinek széles körű tudatosításával kell a dolgozók munkavédelmi szemléletét befolyásolni;

- növelni kell a közvetlen munkahelyi vezetők felelősségtudatát a munkafeladatok balesetmentes végrehajtásában;

- minden munkahelyen rendszeresen fel kell tární a baleseti veszélyforrásokat és meg kell hozni a balesetek megelőzéséhez szükséges intézkedéseket;

- az előírt időszakonként felül kell vizsgálni, illetve ellenőrizni kell a munkaeszközök műszaki-biztonsági állapotát, megkövetelni a feltárt hibák kijavítását, az alkalmatlan eszközök használatát meg kell tiltani;

- szigorúan meg kell követelni az egyéni védőeszközök, a védőberendezések használatát, következetesen fel kell lépni azokkal szemben, akik ezek használatát elmulasztják.

A főbb feladatokból adódóan a polgári alkalmazottak baleseti helyzetének javítására, az 1985. évi célkitűzésekkel gyakorlatilag megegyezően 1986. évben is - kiemelt figyelmet kell fordítani:

- a javítóműhelyek és felszerelések biztonságos állapotára, a veszélyek csökkentésére, a munkakörülmények fejlesztésére;
- a munkahelyi fegyelem szilárdítására, a felelőtlenség, a hanyagság visszaszorítására;
- a konyhák munkahelyi rendjének és tisztaságának biztosítására, a védőeszközök viselésére, a konyhai kisgépek biztonsági berendezéseinek üzemképességére, az üzemeltetési utasításaik betartására;
- az objektumok útjainak, járdáinak, a lépcsők, a folyosók előírás szerű állapotára, megfelelő karbantartására, takarítására;
- a sportfoglalkozásokon egymás testi épségének megóvására.